

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Quid debeat Missarius morosus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

mercator pauca aliqua pecunie quantitas, solum in
 tantum futuri pretij, quid erit iniustitia, si ipse consensit
 promissum dilacionem? esto, aliquando mercator peccet
 contra Charitatem, si inde valde Massarius de pauperan-
 tis. Ad legem responderi possit, eam fundari in prae-
 sumptione fraudum: si igitur fiat sine fallaciis coram
 iudice, non peccabitur.

An Mercatori liceat pignus accipere?

27. Quinta Difficultas: Liceatne mercatori in suam
 communitatem pignus item prater contractum à Massariis
 accipere? Respondeo licere: quilibet enim ius habet ne-
 cessitatis circa rem suam maiore cautione, quā potest.
 Azor. lib. 10. de cambiis. c. 1. §. 11.

An qui Massarius non est, uti hoc contractus
 queat?

28. Sexta Difficultas: Is, qui Massarius non est, po-
 testne sine culpa similem contractum, venditionis inire
 cum mercatore, vel etiam cum eo, qui mercator non est?
 Respondeo tribus dictis.
 1. Dicitur primum: Qui pecuniam accipit à merca-
 tore, vel alio carens intentione vendendi frumentum,
 cum segetes non habeat, nec aliā viā, v. g. emptiones fru-
 mentum habere sperat, celebrat contractum illicitum, &
 peccatum. Ratio est, quia simulat vendere, cum re ipsa
 non vendat.

2. Iuribus: Mercator in hoc casu accipiendo suo
 tempore lucrum metæ, peccabitne contra Iustitiam, an
 aliam contra Charitatem dimittat, atque aded sine
 obligatione restitutionis? Respondeo, solum peccatum
 contra Charitatem senserunt (si vera sunt, quæ à Patri-
 bus antiquioribus accipi) omnes ferè Siculi Theo-
 logi Sæculi nostri, de hoc interrogati, & consulti à
 P. Ludovico Maselli ea tempestate Provinciali: tutele-
 rationem, quia, qui vendit frumentum, cogitans,
 & sperans illud non dare, licet periturus sit, tamen ex vi
 consuetudinis venditionis habet libertatem, ut si frumentum
 daret vellet, possit; non ergo, quando Massarius accipit pec-
 uniam à mercatore, mutis illam accipit, & consequen-
 ter mercator acquirens lucrum metæ, non acquirit ex
 parte mutui.

3. Verum, animus nulla ratione huic sententiæ ac-
 quiescit, siquidem esto, usura non addit propter dictam
 libertatem, aderit furum contra Iustitiam, quia sine
 titulo mercator metæ lucrum acquirit; Titulus enim
 non alius erat, ut hic supponimus, nisi emptio frumenti.
 Cum hic ergo emptio nulla sit, nullus erit & titulus.
 Et sic mercator boves emens à rustico, qui eos non
 habet, & deinde eidem eisdem locans pro certo pretio,
 idcirco Fagund. lib. 5. de contr. c. 34. n. 9. damnatur de fur-
 to, quia nulla ibi intervenit emptio, sed fingitur, ita in
 casu nostro.

24. Quid, si mercator intendat emere frumentum,
 venditor autem vendere non intendat? Respondeo, cum
 traditio, & emptio communi consensu perficiatur,
 verus contractus hic nõ aderit: Quare nisi mercator curet,
 ut alter mutet animum, velique frumentum vendere,
 lucrum metæ habere non potest. Excipe, nisi Massarius
 fingendo venditionem mercatorem decipiat: tunc enim
 Massarius mercatori lucrum metæ compensare debet:
 nam, ut diximus sup. lib. 3. cap. 3. §. 2. qui est de iura-
 ment. doloso, qui in contractibus locum decipit, totum
 lucrum decepto refarcire debet, multò magis, si mer-
 cator pecuniam ficto illi traditam alteri non ficto tradi-
 dit.

25. Quid contra, si Massarius velit vendere frumen-
 tum, sed illud emere non intendat mercator? Respon-
 deo, tunc lucrum metæ mercator exigere non poterit,
 quia nulla est tunc emptio, quæ sola, ut hic supponimus,
 lucrum acquirendi titulum afferebat.

26. Dicitur secundum: Si is, qui Massarius non

Part. I.

est, licet segete careat, tamen, vel sperat, vel saltem
 potest per emptionem, verbi gratia, frumentum habere,
 unde contrahat cum vero animo illud vendendi, licet,
 & iuste se gerit. Ita Diana, part. 3. tract. 8. resol. 16. Ratio
 est, quia cuiuslibet ius est vendendi id, quod certo sperat
 se habiturum: lege Molinam tom. 2. d. 359. fin. & Aragon.
 quasi. 77. art. 7.

27. Dicitur tertium: Qui Massarius non est, quique
 non est mercator, si ita contrahant, ut ad nihil atten-
 dunt, an scilicet possit, an non possit haberi frumen-
 tum suo termino consignandum, contrahunt nihilomi-
 nus animo faciendi, quod alios communiter facere vi-
 dent cum suo lucro, de iniustitia non sunt reprehenden-
 di. Ita Dian. p. 1. tr. 8. ref. 16 citans aliquos Theol. Soc. Iesu
 ab ipso consultos. Ratio est, quia hi bona fide, & tacite,
 in eo animo, habent implicitam intentionem vendendi,
 & emendi frumentum, idem enim est velle facere, quod alij
 communiter faciunt.

Quid debeat Massarius morosus?

28. Septima difficultas: Si statuta die venditor fru-
 mentum consignare, vel pretium reddere negligat, ad
 quid ultra tenetur, prater ipsum frumentum, vel eius
 vulgare pretium? Videtur enim teneri ad solvendum
 mercatori pretium summum, quod forte curret in toto
 anno sequenti, quia ita in contractu, ut vidimus num. 11.
 conventum est. Respondeo ad id non teneri, cum so-
 lum tenetur iuxta pretium tunc vulgare currens, ut
 ex dictis numero 15. constat. Ratio est, quia ex nullo
 iusto titulo potest dictum pretium summum exposci.
 Discute per quatuor titulos, qui solent assignari. Pri-
 mus est ipse contractus venditionis, & emptionis. At
 hic perfectus fuit sub pretio, seu, ut loquimur, sub lu-
 cro metæ: quo modo ergo ratione illius contractus
 extorqueri potest pretium summum, quod forte futu-
 rum erit? Secundus est ipsum mercatoris officium. At
 supra vidimus, huius rationem iam habitam fuisse in
 imponendo pretio; seu metæ. Tertius ratione damni
 emergentis, vel lucri cessantis: At licet concedam, id
 deberi; posito, quod mercator frumentum servasset, &
 verè summo pretio vendidisset iuxta conditiones supra
 dictas, & dicendas inferius, cum de usura; tamen in-
 certum est, cum summo pretio venditurum (quando
 adest hæc interitudo, non posse certum pretium sum-
 mum à mercatore exigi, docent, in simili Lessius, Azor.
 Molin. Salon. Bonacina, alique citati à Diana, loc. cit.
 resol. 17. esto, posse videatur concedi à Vasquez, apud
 eundem Dianam ibid.) Præterea, rarissime sic venderet, &
 nos hic loquimur universaliter, & ex vi contractus, an
 debeatur illud summum pretium: non verò ex extrin-
 seco damno aliquis particularis mercatoris. Quartus
 denique titulus esse potest ipsum pactum, seu pœna con-
 ventionalis in contractu apposita, ut vidimus num. 11.
 atque hic est titulus, quem magis apparenter hic adesse
 non nemo contendit. Adhuc tamen facile respondeo:
 nam hæc pœnæ conventionales in hoc Regno prohiben-
 tur, exceptis quibusdam, quas vide apud Mutam, in
 comment. secund. consuetud. Senatus Panormi, cap. 13.
 Adde primò irrationabilem esse pœnam adeo indeci-
 minatam) putà ad maius pretium, quod esse poterit,
 posset enim esse admodum improporcionata ad deli-
 ctum, ergo est omnino iniusta. Adde secundò, esse valde
 probabile, ante iudicis sententiam non teneri quempiam
 ad has pœnas conventionales solvendas, ut habet idem
 Muta, ibid. §. ult. Sanchez, lib. 1. de matrim. disp. 37. num. 4.
 Vasquez, part. 2. tract. 2. disp. 173. cap. 1. vide Dian. tom. 2.
 tract. 8. ref. 29. nisi si quis soluturum ante sententiam ex-
 pressis verbis se obligaverit, ut notavit Castro Pal. tom. 1.
 tract. 3. d. 1. p. 3. legatur Dicastill. lid. 2. de iustit. tr. 10. d. 2.
 dub. 12. n. 275. ergo saltem ante sententiam iudicis liber
 erit Massarius.

29. Urges: Cur ergo permittuntur ex pœnæ poni de
 pacto in hoc contractu? Respondeo, quia cuiusmodi

H h

pactum,

pañum sensum habere potest bonum, ut scilicet intelligatur tunc deberi à Massario maiorem valorem, quando, quia Mercator servasset, atque vendidisset alio tempore, tantum damni (deductis expensis) ex dicti Massarii mora dictus Mercator passus esset.

30. Quod si quæras, cur hæc pœnæ absolute prohibentur in Sicilia; Respondeo, propter præsumptionem multarum fraudum, & ne pœnæ immoderatas pœnæ vixentur plus nimio contrahentes. Nam ceterum pœnæ conventionales, quando sub legitimis conditionibus sunt ad securitatem mutui, vel rei emptæ, demandandæ ex se non sunt, ut nobiles Authores docent, Molin. 17. Lessl. 2. c. 20. d. 15. Med. quest. 3. Dicastill. 1. 2. tract. 10. d. 2. num. 258. Castro Pal. de inst. comm. disp. 4. p. 16. de pœnâ conventionali. Vide plura apud Sperel. p. 2. dec. 137. Conditiones autem sunt hæc. Prima, ut pœnâ non imponatur in fraudem vsuræ, sed ut creditor suum tutò habere queat: esto, desideret moram debitoris, ut per accidens ipse creditor lucrum inde ferat. Secunda, ut sit moderata, habita ratione rei restituendæ, & culpæ debitoris. Tertia, ut debitor fuerit in notabili mora culpabiliter; sine culpa enim nemo est in conscientia ad pœnam ullam condemnandus. Differre solutionem per 20. dies, communiter non esse notabilem moram, notant meritiò nonnulli. Quarta, ut si partialiter sit satisfactum, remittatur & pœnæ pars. Quinta, ut nisi aliud exprimitur, non urgeat obligatio in conscientia, nisi post sententiam Iudicis, ut ex probabili sententia modò notavimus.

An renovari idem Contractus possit?

31. Difficultas octava: Si Massarius, seu frumenti venditor tempore præfixo ad solutionem, neque frumentum habeat, neque pretium, quo Mercator valeat satisfacere, poteritne iterum contrahere cum eodem Mercatore, & eadem vendere frumentum consignandum in sequentis anni recollectione, eundemque contractum toties renovare, quoties ipse Massarius solvendo non est; Rursus lucrum poteritne adici fortiter? hoc est poteritne pro frumento; quod nunc in secundo contractu emo, assignare pro pretio totam illam pecuniam, quam mihi debet Massarius, ex vi prioris contractus, in quo includitur lucrum metæ; Respondeo utrumque licet posse. Ratio prioris est, quia prius contractus fuit iustus, erit & secundus, & tertius, & ceteri. Ratio posterioris est, quia sicuti debitor debet mihi sortem, sic & debet lucrum metæ: ergo, sicuti cum sorte possum mihi emere frumentum, sic, & potero cum lucro metæ, lucrum metæ dico, non verò pecuniam debitam ex pœnâ, nec ex eiusdem pœnâ interesse, quia pœnâ non debetur, nisi accedente Iudicis sententia, ut dictum est. Lege Molfes. in summa, tom. 2. tractat. 12. cap. 23. num. 37.

§. VII I. De quibusdam modis contractus emptionis, & venditionis.

An creditum, seu chirographum, possit minoris emi nunciatum, seu anticipatam pecuniâ.

1. Si eiusmodi creditum, sive maturum, sive immaturum sit difficile, periculosum, litigiosum, vel cum expensis exigendum, licet posse minoris emi, certum est iuxta proportionem tantum difficultatum; imò etiam iuxta temporis longitudinem, quia quod hæc productior est, eò plura pericula timentur, & eò magis rogaris. Ita Molin. d. 361. Lessl. lib. 2. cap. 21. disp. 8. Salas de empt. & vend. d. 39. & tr. de vsuris, dub. 27. legatur Dicast. 1. 2. de inst. tract. 10. d. 2. dub. 20. Ratio ulterior est, quia prædicta minuunt secundum communem estimationem rerum pretia. Quare si Princeps, v.g. Petro debeat mille, quæ Petrus difficulter posset exigere, tu

verò, propter amicitiam, vel industriam facillime poterit emi minoris, etiam si ea recuperaturus sit tuo commodò, quia verò emis, quæti cum tantâ cultate creditum illud ex communi aestimatur, ut certe nqueret, si alij possent, tu nequius tantum emere.

Quod si tuum creditum est apud eum, qui solvere non est, vendere illud non potes. Ita Barthol. 2. 5. in speculo Conf. disp. 6. quest. 34. quia id moraliter est vendibile, cum nullam habeat estimabilitatem.

2. Quando nulla est difficultas, nec periculum in exigendo, ut solet accidere in certis, tuncque chirographis, seu apodixis, licet tutius sit minoris nunciatum; Probabile tamen (contra Molin. d. 361. cit. Lessl. cit. num. 21. sed cum Fagund. lib. 5. de contr. cap. 16. d. 1. dicente, id esse probabile, Laym. lib. 3. sect. 4. d. 1. alijque, quibus addatur ipse Lessl. num. 65. qui fatetur, hanc esse probabilem, eamque docuit Lessl. Lam. Lovanij, & Dicastill. lib. 2. de inst. tract. 10. d. 2. num. 414. eandem probabilem existimantem) est, non posse. Ratio est, quia iura, seu credita communem estimationem præsumuntur, quam aestimationem pecunia numerata; & meritiò: nam illa toto tempore quo non solvuntur, sunt intrinsecè inutilia. Adde, quod ultra neque saltem pro tertia parte: ut communiter homines rogantur emere eiusmodi creditum, quæ hic est periculum vsuræ ex virtuali mutuo, quæ hæc est vsura venditio, & emptio illius aliquantulum in illis iuris. Potius est timendum, ne adit periculum futuri, quod certe erit cavendum, ut si valde minus pretio, sine titulo, emas. Si enim creditum mille reorum, v.g. sit tam facile, & tutum, ut post vnum vel alterum diem exigas, poteris tribus, vel quatuor lulis minus emere, & aliquando nihil minus potius, ut ipsi post vnum, vel alteram horam facile credamus exacturus sine difficultate sis. At si post vnum, quæque, decem annos, poteris multò minoris emere propter pericula, & difficultates, & expensas, quæ, præter nunc in casu, de quo agimus, nullæ prius provideantur, semper tamen minora ex longiori temporis lapsu occurrere posse, rationabiliter timetur. Vnde vides, id, non esse lucrum ex mera dilatione temporis quod est vsurarium: sed ex aliis iustis titulis, ut dictum est.

3. Hæc sunt facilia, illud magis controversum: si creditum immaturum certissimum, licet sit exactum fructuum, emi possit minori pretio, non solum à persona tertia, de qua hæctenus dictum est, sed etiam possit minoris emi, seu extinguere ab ipso debitore?

Equidem concedo cum Fagund. l. c. n. 17. esto, Molin. l. c. dicat, id esse omnino improbabile. Ratio est cadens, quæ in casu præcedente, quia minus valet ius reiquæ res; & præterea, quia si fiat sine fraude, & fuit proportionato pretio, non apparet, cur ipse debitor sit excludendus ab eo, quod potest tertius.

4. Nota tamen per diligentem: Primò, in eo casu, quod eiusmodi venditio fieret principaliter propter difficultates exigendi: si ipse debitor earum difficultatum causa, nulla ratione ipsi debitori licere minoris vendere, quia sic venderet id, ad quod removendum ipse teneretur, ipse enim teneretur difficultates solvendi removere, & hoc impedimento solvere. Ideo etiam dictum est (immaturum) nam maturum debitum nequit minoris emi ab eodem, qui illud debet, is enim pari modo ex iustitia tenetur statim solvere.

5. Nota secundò, quod dico de eodem debitore, dici debere de eiusdem Ministro; Vnde illicite & contra quæ Ministri Regij, quorum Officium sit pecunias Regias exigere, & easdem solvere creditoribus Regiis, quæ, inquam, propter hoc caput ductum ex difficultate exigendi, minoris emunt ab eisdem Regiis creditoribus debita Regis; Nam Ministri hi personam Regis gerunt.